Dienst voor de Intellectuele Eigendom
Jaarverslag 2016

economie
FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

.be

economie
FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

De opdracht van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie bestaat erin de voorwaarden te scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België. In dat kader heeft de Algemene Directie Economische Reglementering deze publicatie uitgegeven om het publiek te informeren over de activiteiten in 2016 van de FOD Economie rond de intellectuele eigendom.

Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Dienst voor de Intellectuele Eigendom
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
België

Tel.: +32 800 120 33 (Contact Center)
Fax: +32 800 120 57
e-mail: info.eco@economie.fgov.be
Website: http://economie.fgov.be/nl/ondernemingen/Intellectuele_Eigendom/

facebook.com/FODEconomie

@FODEconomie

youtube.com/user/FODEconomie

linkedin.com/company/fod-economie

Verantwoordelijke uitgever: Séverine Waterbley
Directeur-generaal
Algemene Directie Economische Reglementering
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
België

Internetversie

210-17

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België."

Inhoud

Voorwoord **5**

1. De Dienst voor de Intellectuele Eigendom in een oogopslag **6**

1.1. Onze belangrijkste activiteiten 6

1.2. Organisatorische verandering 7

2. De hoogtepunten van 2016 ..... **8**

2.1. Uitvindingsoctrooien en aanvullende beschermingscertificaten 8

2.1.1. Belgisch octrooi 8

2.1.2. Europees octrooi 11

2.1.3. Aanvullende beschermingscertificaten 14

2.1.4. Octrooi-inkomsten 16

2.2. Kwekersrechten 19

2.3. Rechten betreffende merken, tekeningen en modellen 20

2.4. Auteursrecht en naburige rechten 22

2.4.1. Uitvoering van het Europees recht 22

2.4.2. Uitvoering en wijziging van de "auteursrechtelijke bepalingen" van het Wetboek van economisch recht 24

2.4.3. Hervorming van het auteursrecht op Europees niveau 25

2.5. Acties rond communicatie en sensibilisering 26

3. Contact **28**

Lijst van afkortingen **28**

economie
FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

Lijst van grafieken

Grafiek 1. Belgische octrooiaanvragen ingediend bij de DIE 8

Grafiek 2. Verleende Belgische octrooien 9

Grafiek 3. Gevalideerde Europese octrooien in België met en zonder vertaling 11

Grafiek 4. Aanvragen van aanvullende beschermingscertificaten (ABC) 14

Grafiek 5. Aanvragen van pediatrische verlenging van aanvullend beschermingscertificaat voor geneesmiddel 15

Grafiek 6. Aard der ontvangsten 2016 16

Grafiek 7. Verloop van de ontvangsten 17

Grafiek 8. Bestemming van de ontvangsten 2016 18

Grafiek 9. Aanvragen van kwekerscertificaat 19

Grafiek 10. Oorsprong van de aanvragen van Benelux-merk 20

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België."

Voorwoord

Dit verslag biedt alle betrokkenen bij de intellectuele eigendom in België een algemeen overzicht van de activiteiten van de Dienst voor de Intellectuele Eigendom in 2016.

De intellectuele eigendom boekte veel vooruitgang in een snel veranderende mondiale omgeving waarvan de impact nog niet helemaal gekend is.

In 2016 was er opnieuw een stijging van de octrooiaanvragen met 7 % ten opzichte van 2015 en met 33 % ten opzichte van 2012. De dienst zette ook zijn inspanningen voort om zijn achterstand bij de verlening van Belgische octrooien in te halen door zijn personeel bij voorrang in te zetten om verleningsactiviteiten uit te voeren en te voorzien in de nodige opleidingen, omkadering en juridische ondersteuning. Deze inspanningen hebben geleid tot een recordaantal Belgische octrooiverleningen (1.620).

Een andere grote ontwikkeling op gebied van uitvindingsoctrooien was de goedkeuring van een wetgeving in juni 2016 waarbij vanaf 1 januari 2017 het Protocol van Londen in België kan worden toegepast. Dat betekent dat sinds die datum alle Europese octrooien die België aanduiden van kracht worden in België ongeacht de officiële taal van het Europees octrooibureau waarin ze worden verleend.

2016 mag niet worden aangehaald zonder het referendum op 23 juni over het al dan niet uittreden van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie te vermelden en de impact ervan op de intellectuele eigendom en in het bijzonder op de inwerkingtreding van het eenheidsoctrooi en van het eengemaakt octrooigerecht. Na een periode van onzekerheid verklaarde de Britse regering zich in 2016 bereid om de Overeenkomst betreffende het Eengemaakt Octrooigerecht te ratificeren, waardoor de hele hervorming van kracht kan worden.

2016 werd eveneens gekenmerkt door intense werkzaamheden op het gebied van auteursrecht om het in overeenstemming te brengen met het Europees recht naar aanleiding van verschillende arresten van het Hof van Justitie van de Europese Unie, onder meer voor reprografie en privékopie. Verder werden verschillende uitvoeringsmaatregelen van het Wetboek van economisch recht goedgekeurd, onder meer voor verweesde werken, beschermingstermijn van rechten van uitvoerende kunstenaars en het volgrecht. Tot slot werden een aantal grote wetgevende initiatieven door de Commissie gelanceerd om het auteursrecht in de digitale interne markt te hervormen.

Séverine Waterbley

Directeur-generaal
Algemene Directie Economische Reglementering

1. De Dienst voor de Intellectuele Eigendom in een oogopslag

De Dienst voor de Intellectuele Eigendom (DIE) maakt deel uit van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie. Hij vormt in het bijzonder de Afdeling Intellectuele Eigendom van de Algemene Directie van de Economische reglementering.

1.1. Onze belangrijkste activiteiten

De DIE oefent hoofdzakelijk twee soorten activiteiten uit:

- de activiteiten in verband met "productie, financiën en informatie". Deze activiteiten hebben onder meer als doel de registratie en de verwerking van de (aanvragen van) industriële eigendomsrechten, en informatie van het publiek[1];
- de "juridische en internationale" activiteiten. Deze activiteiten betreffen onder meer de opstelling van wetten en uitvoeringsbesluiten en de vertegenwoordiging van België bij de Europese en Internationale Instellingen (de Raad van de EU, de Wereldorganisatie voor de Intellectuele Eigendom, de Europese octrooi-organisatie, EU-Bureau voor de intellectuele eigendom)[2].

Organigram van de DIE op 31 december 2016

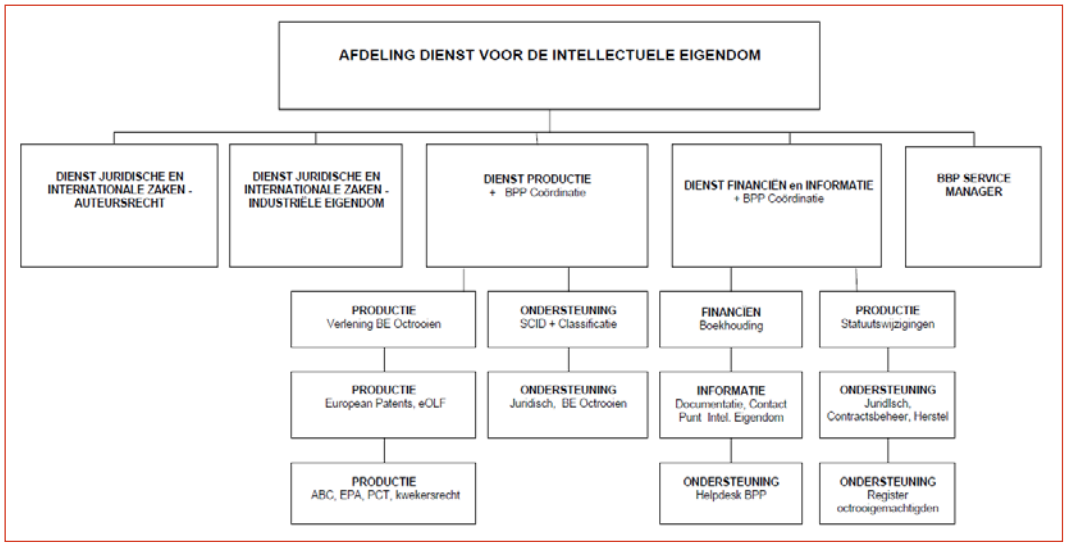

1 U vindt een overzicht van deze activiteiten in het hoofdstuk "De hoogtepunten van 2016".

2 U vindt een overzicht van deze activiteiten in het hoofdstuk "De hoogtepunten van 2016".

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België."

Gegevens met betrekking tot het personeel van de DIE

(situatie op 31.12.2016, voltijdsequivalenten):

Medewerkers per dienst	Aantal	Verdeling per niveau	Aantal
Diensten juridische en internationale zaken	5	Niveau A, adviseurs en attachés	15,8
Diensten Productie, Financiën en Informatie	30,4	Niveau B, administratieve experten	8,2
Management (adviseur-generaal en adviseurs)	5	Niveau C, bestuursassistenten	10,4
Totaal	40,4	Niveau D, administratieve medewerkers	6

Bron: FOD Economie, DIE.

1.2. Organisatorische verandering

In 2016 onderging de interne organisatie van de DIE verschillende wijzigingen:

- Bij de verlening van BE-octrooien

Om het hoofd te kunnen bieden aan de constante stijging van het aantal Belgische octrooiaanvragen (7 % in 2016 ten opzichte van 2015 en 33 % ten opzichte van 2012), werd in 2016 bijkomend personeel voor de verlening van Belgische octrooien ingezet. Daarnaast werd een aparte specifieke afdeling voor het beheer van de Belgische octrooiaanvragen opgericht om de verleningsactiviteiten zo goed mogelijk op te volgen en om de leden van dit team te omkaderen.

- De nieuwe ABC-afdeling

Parallel met de oprichting van een afdeling voor de verlening van Belgische octrooien werd een nieuwe afdeling opgericht voor het beheer van aanvullende beschermingscertificaten (ABC), van de indiening van internationale octrooiaanvragen (PCT hierna) en van de indiening van Europese octrooiaanvragen (EPA hierna). Als in 2017 de rol van de DIE als ontvangstbureau voor PCT-aanvragen en EPA-aanvragen afgeschaft wordt, worden de activiteiten van de afdeling hoofdzakelijk op de ABC-aanvragen toegespitst.

- De functie van BPP Service Manager

In de loop van 2016 werd voor de eerste keer een fulltime medewerker ingezet om de functie van Benelux Patent Platform (BBP) Service Manager waar te nemen. De BPP Service Manager verzorgt in de DIE de coördinatie van de ondersteuning en het correctieve onderhoud en aanpassing van de Benelux Patent Platform informaticasystemen. Hij onderhoudt dagelijks nauwe contacten met zijn Nederlandse en Luxemburgse collega's, met het service management op Benelux-niveau en met de IT-provider.

2. De hoogtepunten van 2016

2.1. Uitvindingsoctrooien en aanvullende beschermingscertificaten

2.1.1. Belgisch octrooi

Grafiek 1. Belgische octrooiaanvragen ingediend bij de DIE

(in eenheden)

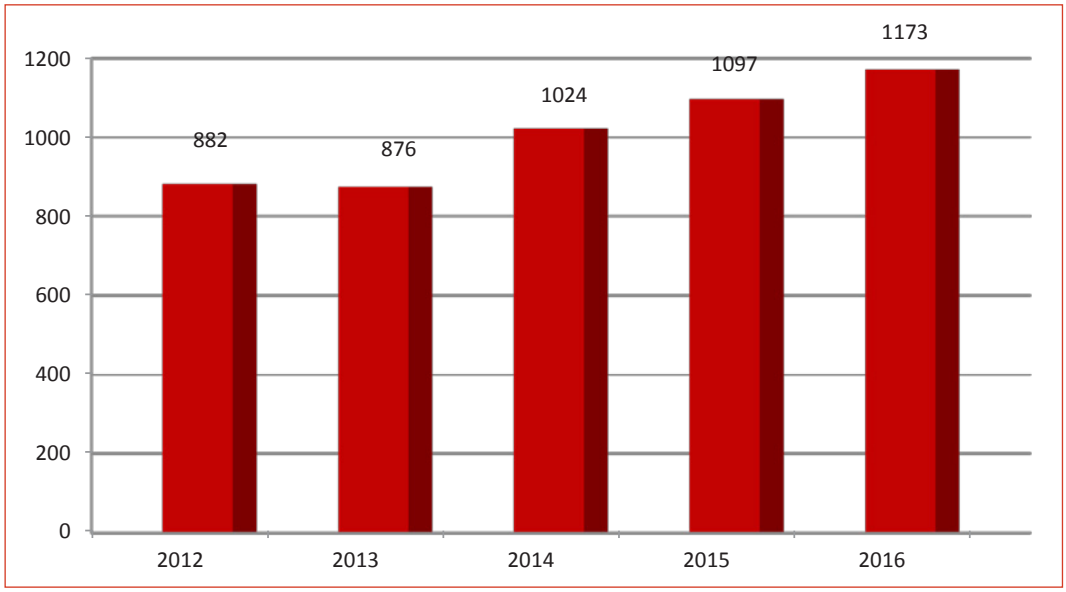

Bron: FOD Economie, DIE.

1.173 nationale octrooiaanvragen werden ingediend in 2016. Het betreft een stijging met 7 % ten opzichte van 2015 en een stijging met 33 % ten opzichte van 2012.

Van deze 1.173 Belgische octrooiaanvragen werden er:

- 1.058 ingediend door inwoners van België;
- 982 ingediend bij de DIE via elektronische weg, d.i. 84 % van de indieningen;
- 945 zonder voorrang ingediend, waarvan 913 door inwoners van België;
- 228 met voorrang ingediend, waarvan 145 door inwoners van België;
- 360 in het Frans ingediend, waarvan 309 door inwoners van België;
- 774 in het Nederlands ingediend, waarvan 738 door inwoners van België;
- 39 in het Duits ingediend, waarvan 11 door inwoners van België.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België."

Grafiek 2. Verleende Belgische octrooien

(in eenheden)

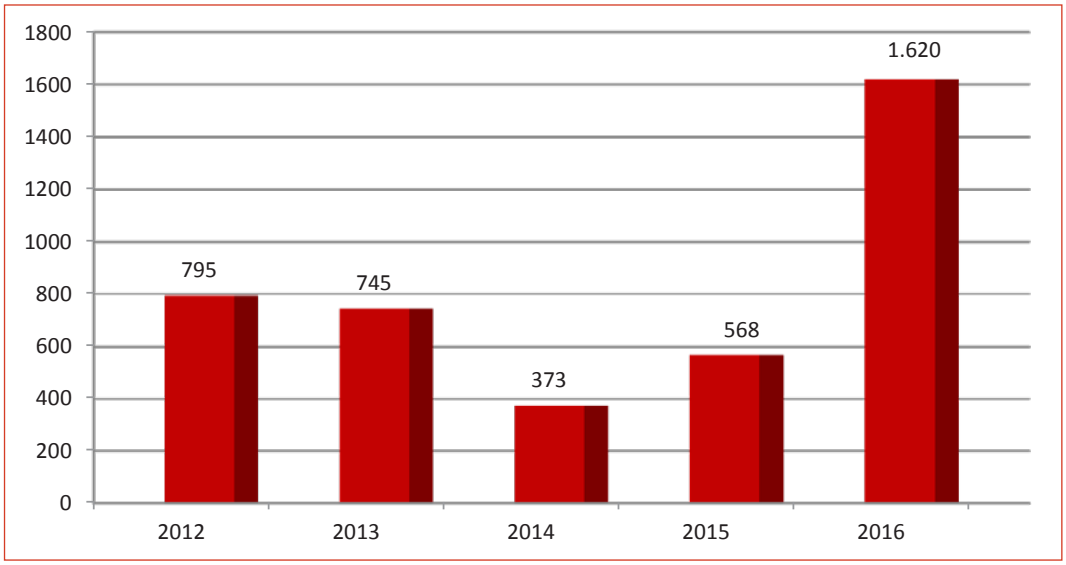

Bron: FOD Economie, DIE.

Op 22 september 2014 nam de Dienst voor de Intellectuele Eigendom de Belgische versie van het Benelux Patent Platform (BPP) in gebruik. Het BPP is een informatica-systeem dat de elektronische indiening, verlening en publicatie van octrooien mogelijk maakt.

Tijdens de eerste maanden na de lancering van het BPP werden de medewerkers van de DIE geconfronteerd met een tijdrovende digitalisatie van de octrooiaanvragen die werden ingediend voor 22 september 2014, een leerproces voor het gebruik van de BPP-modules. Bovendien stegen in dezelfde periode het aantal Belgische octrooiaanvragen en de verzoeken om een versnelde verlening van Belgische octrooien aanzienlijk als gevolg van een fiscale maatregel voor aftrek van inkomsten gegenereerd met geoctrooieerde uitvindingen. Al deze fenomenen leidden in 2015 tot een groeiende achterstand in de verlening van Belgische octrooien.

Daarom werd in september 2015 bij de DIE een project van zes maanden gelanceerd voor het wegwerken van de verleningsachterstand. Voor dit project kon de DIE beroep doen op een uitgebreide groep van tijdelijke medewerkers afkomstig van andere diensten van de FOD Economie. Na een intensieve opleiding over het verleningsproces van Belgische octrooien en het gebruik van het BPP, slaagden de tijdelijke en de permanente medewerkers van de DIE erin om van oktober 2015 tot en met maart 2016 1.280 Belgische octrooien te verlenen en de verleningsachterstand grotendeels weg te werken.

Na afloop van het project in het voorjaar 2016 werd het productieteam van de DIE uitgebreid met bijkomende permanente medewerkers. Deze versterking stelde de DIE in staat om sindsdien iedere maand een aantal Belgische octrooien te verlenen dat voldoende hoog is om de resterende, geringe verleningsachterstand gestaag verder af te bouwen.

In het kader van een hervorming en met de nadruk op de promotie van innovatie door de overheid, is de personeelsuitbreiding van de productie van de DIE belangrijk.

Daarnaast werd, in het kader van het regeringsbeleid waarbij innovatie wordt gepromoot en overeenkomstig de richtlijnen van de OESO, op 9 februari 2017 een wet aangenomen om het regime van fiscale aftrek voor octrooi-inkomsten door een nieuw regime van aftrek voor innovatie-inkomsten te vervangen. De aftrek is dan niet meer beperkt tot octrooien en tot aanvullende beschermingscertificaten maar voortaan ook tot kwekersrechten, weesgeneesmiddelen, exclusiviteit van gegevens, exclusieve markttoegang en auteursrechtelijk beschermde computerprogramma's. Bovendien kan de aftrek nu worden toegepast vanaf de aanvraag van het intellectueel eigendomsrecht in kwestie. Het percentage ervan is op 85 % gebracht (tegen 80 % voorheen). Een zekere flexibiliteit is voorzien, aangezien de aftrek die niet werd toegepast gedurende een belastbaar tijdperk kan worden overgedragen naar de volgende belastbare tijdperken. Het bedrag voor de aftrek wordt berekend op basis van de kosten voor eigen uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling in verhouding tot de totale kosten die door de onderneming gedragen worden.

Het is niet meer mogelijk om aftrek toe te kennen voor bruto-inkomsten uit intellectuele eigendom; de aftrek wordt nu immers enkel toegekend op het resterende gedeelte na aftrek van de kosten voor onderzoek en ontwikkeling. In het nieuwe regime kunnen de schadevergoedingen verschuldigd voor de schending van de betrokken intellectuele eigendomsrechten en de bedragen verkregen bij de vervreemding van een intellectueel eigendomsrecht voortaan echter voor de aftrek in aanmerking worden genomen. Tot slot verhindert de toepassing van de aftrek voor innovatie-inkomsten de toepassing van de aftrek voor investeringen in verband met het intellectueel eigendomsrecht in kwestie niet.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België."

2.1.2. Europees octrooi

Grafiek 3. Gevalideerde Europese octrooien in België met en zonder vertaling

(in eenheden)

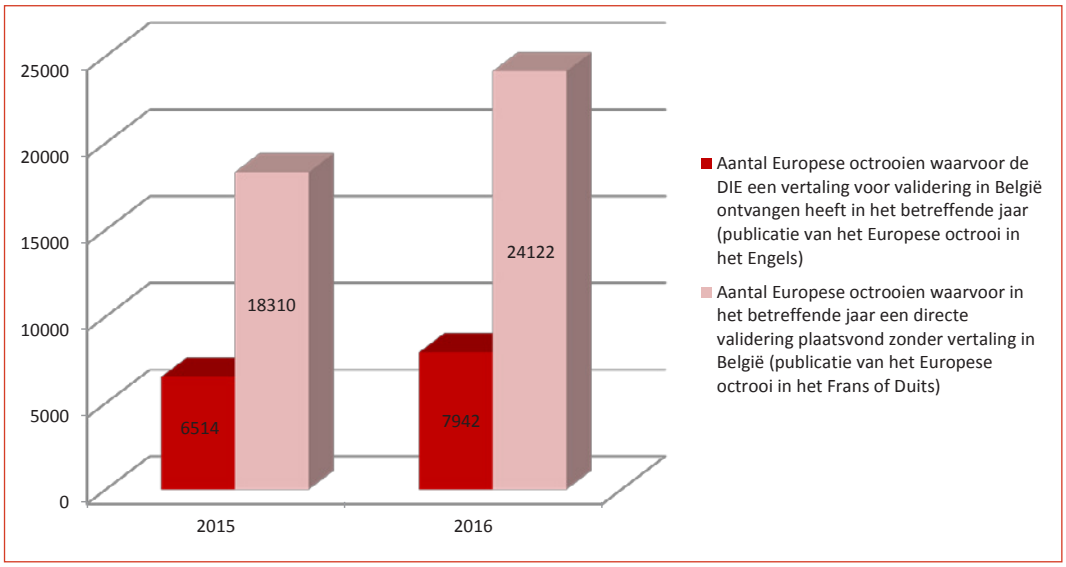

Bron: FOD Economie, DIE.

In de loop van 2016 werden verschillende maatregelen met betrekking tot de Europese octrooien genomen.

Vooreerst werden de regels toepasselijk op de vertalingen van Europese octrooien gewijzigd. Om geldig te zijn in België diende tot voor kort een Europees octrooi verleend in het Engels vertaald te worden naar het Nederlands, het Frans of het Duits. Deze vertaling moest binnen de drie maanden vanaf de verlening van het Europees octrooi aan de Dienst voor de Intellectuele Eigendom worden bezorgd. Voor Europese octrooien verleend in het Duits of het Frans was dit niet vereist, omdat beide talen nationale talen zijn van België.

Sinds 1 januari 2017 heeft België echter het Protocol van Londen geïmplementeerd door de wet van 29 juni 2016 houdende diverse bepalingen inzake economie. Dit protocol werd door een aantal lidstaten van de Europese Octrooiorganisatie opgesteld en in oktober 2000 ondertekend om de validatie van Europese octrooien in de lidstaten te vergemakkelijken. Concreet mogen de deelnemende lidstaten geen vertalingen meer vragen van Europese octrooien om op hun grondgebied geldig te zijn, voor zover een van hun nationale talen het Engels, het Frans of het Duits is. Is dit niet het geval, dan kan de deelnemende lidstaat enkel nog een vertaling van de conclusies van het Europees octrooi vragen naar een nationale taal.

België heeft zowel het Frans als het Duits als nationale talen. Door de implementatie van het Protocol van Londen eist België sinds 1 januari 2017 geen vertaling meer van Europese octrooien die vanaf die datum verleend, gewijzigd of beperkt worden. Deze octrooien hebben automatisch uitwerking in België. Daarmee is in België sinds begin dit jaar hetzelfde regime van toepassing op alle Europese octrooien, of zij nu verleend zijn in het Engels, het Frans of het Duits.

Dankzij de implementatie van het Protocol van Londen in België zijn de administratieve verplichtingen van de gebruikers vereenvoudigd en zijn hun kosten gedaald. Een Europees octrooi verleend in het Engels hoeft immers niet langer vertaald te worden om in België uitwerking te hebben. De implementatie kadert ten slotte in de hervorming van het Europees octrooisysteem met de komst van het eenheidsoctrooi. Dit type octrooi heeft immers eveneens een vereenvoudigd talenregime.

Tegelijkertijd bleef België actief deelnemen aan de werkzaamheden met betrekking tot de hervorming van het Europees octrooisysteem. Deze hervorming is tweeledig: het Europees octrooi met eenheidswerking en de centralisatie van het geschillendossier inzake Europese octrooien en octrooien met eenheidswerking naar aanleiding van het sluiten van een overeenkomst betreffende een Eengemaakt Octrooigerecht (UPC-overeenkomst).

De werkzaamheden van het beperkt comité van de Europese octrooi-organisatie, onder het voorzitterschap van België, werden in 2016 redelijk beperkt omdat het comité in 2015 alle technische en juridische voorbereidingen voor de implementatie van het eenheidsoctrooi had afgerond. In 2016 regelde het beperkt comité bepaalde technische aspecten in verband met de gegevensoverdracht tussen het EOB en de nationale bureaus wat betreft de eenheidsbescherming alsook de administratieve instructies over de verdeling van de taksen tussen de lidstaten die deelnemen aan de versterkte samenwerking.

Het voorbereidend comité finaliseerde eveneens het belangrijkste gedeelte van de voorbereidende werkzaamheden voor de implementatie van het eengemaakt octrooigerecht en opende op die manier de weg naar de voorlopige toepassing van de institutionele en financiële bepalingen van de UPC-overeenkomst. In de loop van deze voorlopige toepassingsfase kan het nieuwe gerecht als juridische entiteit beginnen te werken.

Dankzij de wet van 29 juni 2016 werden de ministers van Economie en van Justitie gemachtigd om in België de oprichting van een lokale afdeling van het gerecht van eerste aanleg van het Eengemaakt Octrooigerecht te vragen, in overeenstemming met het regeerakkoord. De voorbereidingen om deze lokale afdeling te installeren, zijn volop aan de gang. De doelstelling is om deze afdeling na de inwerkingtreding van

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België."

de UPC-overeenkomst zo snel mogelijk operationeel te maken in het belang van de Belgische gebruikers van het octrooisysteem.

Ten slotte treedt de Dienst voor de Intellectuele Eigendom tot dusver op als ontvangstkantoor voor Belgische en Europese octrooiaanvragen, alsook internationale aanvragen. Europese octrooiaanvragen kunnen daarnaast ook worden ingediend bij het Europees Octrooibureau, terwijl internationale aanvragen zowel bij het Europees Octrooibureau als bij het Internationaal Bureau voor de Intellectuele Eigendom ingediend kunnen worden.

De wet van 29 juni 2016 houdende diverse bepalingen inzake Economie heeft echter een wijziging op het oog met betrekking tot de rol die de DIE speelt als ontvangstkantoor voor Europese octrooiaanvragen en internationale aanvragen. In de loop van 2017 gaat deze wijziging van kracht. Concreet moeten in principe vanaf dat moment alle Europese octrooiaanvragen worden ingediend bij het EOB. Internationale aanvragen zullen enkel ingediend kunnen worden bij het EOB en bij het WIPO. De uitzondering aangaande aanvragen die betrekking kunnen hebben op militaire toepassingen blijft echter. Enige aanvraag door een inwoner van België gedaan die de verdediging van het Belgisch grondgebied of de veiligheid van de Staat kan aanbelangen, moet steeds bij de Dienst voor de Intellectuele Eigendom worden ingediend.

De wijziging kadert in de evolutie van het laatste decennium waarbij het EOB en het WIPO mogelijkheden hebben ontwikkeld om octrooiaanvragen op elektronische wijze in te dienen. Als gevolg hiervan is het aantal Europese octrooiaanvragen en internationale aanvragen dat nog wordt ingediend bij de DIE sterk gedaald. Zo zijn op een periode van tien jaar het aantal jaarlijks bij de DIE ingediende Europese octrooiaanvragen verminderd van een honderddertigtal tot een tiental. Daarnaast dient reeds meer dan 80 % van de Belgische aanvragers zijn internationale aanvraag in bij het Europees Octrooibureau.

2.1.3. Aanvullende beschermingscertificaten

Grafiek 4. Aanvragen van aanvullende beschermingscertificaten (ABC)

(in eenheden)

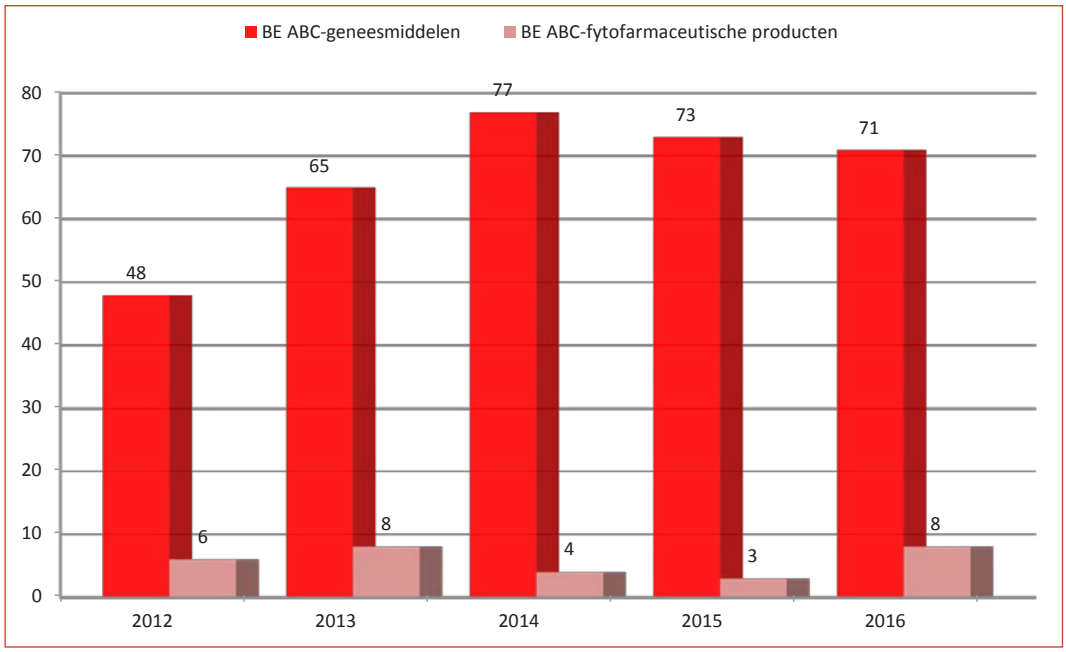

Bron: FOD Economie, DIE.

Het jaarlijkse aantal aanvragen voor een aanvullend beschermingscertificaat (ABC) voor een geneesmiddel is in de periode 2014-2016 vrijwel hetzelfde gebleven.

In die periode werd 97 % van de ABC-aanvragen voor een geneesmiddel of voor een gewasbeschermingsmiddel ingediend door een in het buitenland gevestigde aanvrager.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België."

Grafiek 5. Aanvragen van pediatrische verlenging van aanvullend beschermingscertificaat voor een geneesmiddel

(in eenheden)

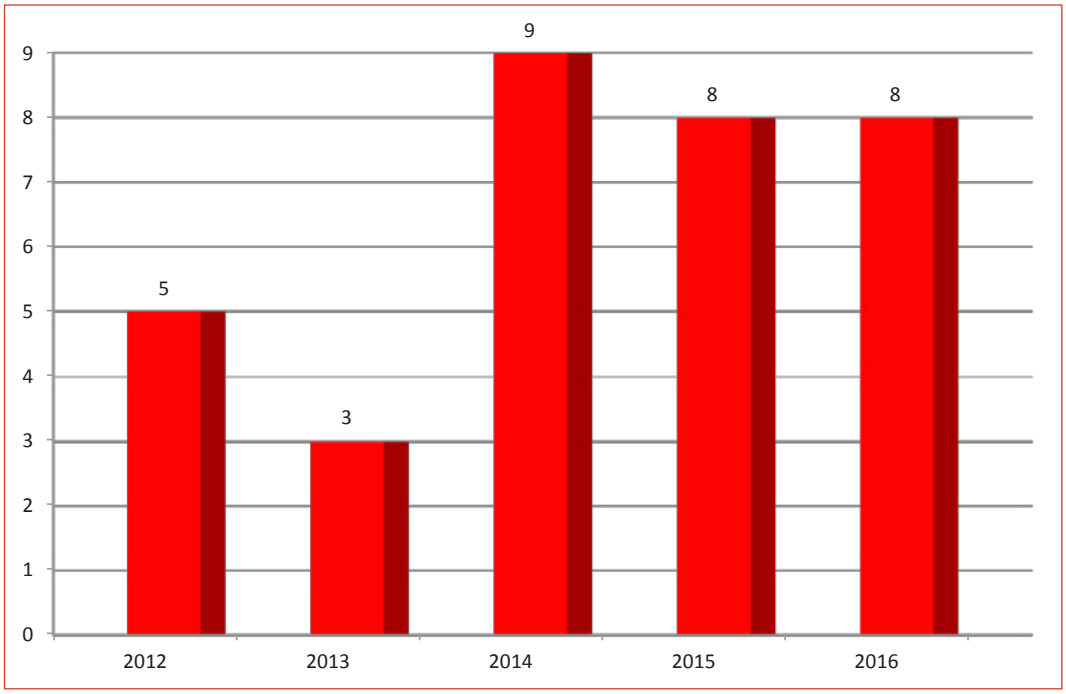

Bron: FOD Economie, DIE.

Het jaarlijkse aantal aanvragen voor een pediatrische extensie van een aanvullend beschermingscertificaat voor een geneesmiddel is in de periode 2014 - 2016 vrijwel constant gebleven.

2.1.4. Octrooi-inkomsten

De globale inkomsten in 2016 bedragen 19.707.607 euro.

Grafiek 6. Aard der ontvangsten 2016

(in euro)

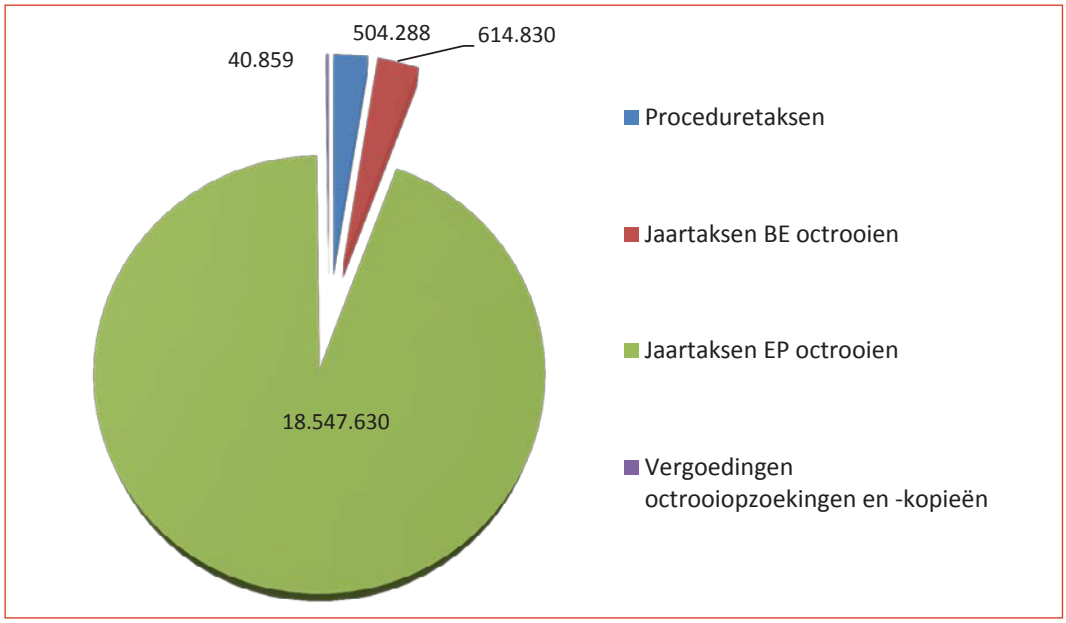

Bron: FOD Economie, DIE.

Zoals aangegeven in grafiek 6, int de DIE de proceduretaksen (aanvraag, voorrang en onderzoek), de bijzondere rechten en de jaartaksen voor instandhouding voor de (aanvragen van) octrooien, de ABC en de kwekersrechten.

Hij int ook de vergoedingen voor informele octrooiopzoekingen en kopieën die door zijn klanten worden besteld.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België."

Grafiek 7. Verloop van de ontvangsten

(in duizend euro)

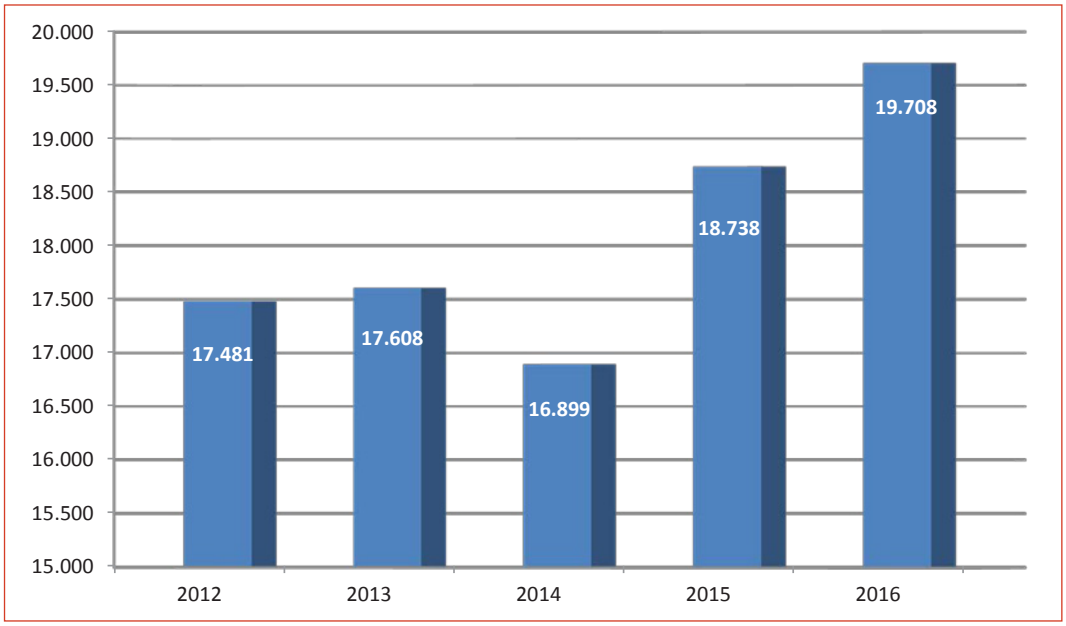

Bron: FOD Economie, DIE.

De globale ontvangsten zijn gestegen met 5,1 % ten opzichte van 2015 en met 13 % ten opzichte van 2012.

De toename van het aantal Belgische octrooiaanvragen en van het aantal Europese octrooien van kracht in België maar vooral de doorvoering van de hervorming van de taksen verschuldigd inzake octrooien en aanvullende beschermingscertificaten vanaf 1 januari 2016, verklaren de grote toename van de ontvangsten van de DIE in 2016.

Alleen al de verhoging met 10 % van de instandhoudingstaksen zorgde voor een inkomen van meer dan 865.000 euro, maar met een compensatie door een inkomstenverlies als gevolg van de afschaffing van een aantal proceduretaksen alsook de lichte daling van de inkomsten met betrekking tot kopieën en opzoekingen.

Grafiek 8. Bestemming van de ontvangsten 2016

(in euro)

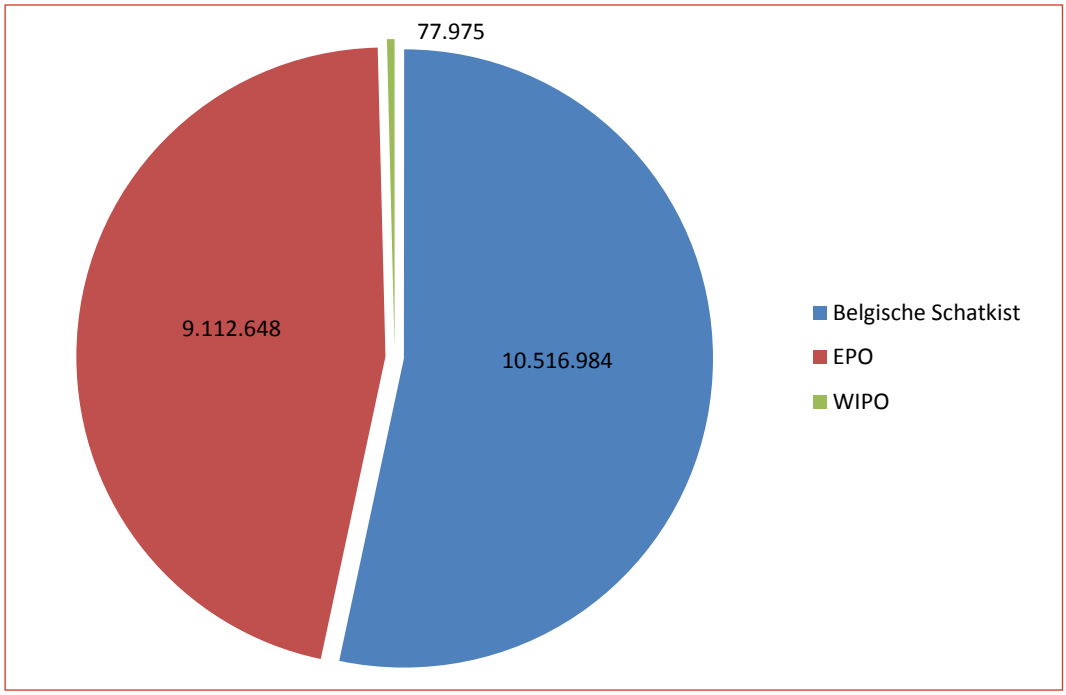

Bron: FOD Economie, DIE.

De DIE maakt de ontvangsten met betrekking tot de proceduretaksen, de jaartaksen van de Belgische octrooien alsook het gedeelte van de jaartaksen van de Europese octrooien dat hem toekomt over aan de Belgische schatkist.

Het EOB int zijn aandeel in de jaartaksen betaald voor de instandhouding van de in België gevalideerde Europese octrooien en de WIPO int de proceduretaksen geïnd door de DIE in het raam van de indiening van een internationale octrooiaanvraag.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België."

2.2. Kwekersrechten

Grafiek 9. Aanvragen van kwekerscertificaat

(in eenheden)

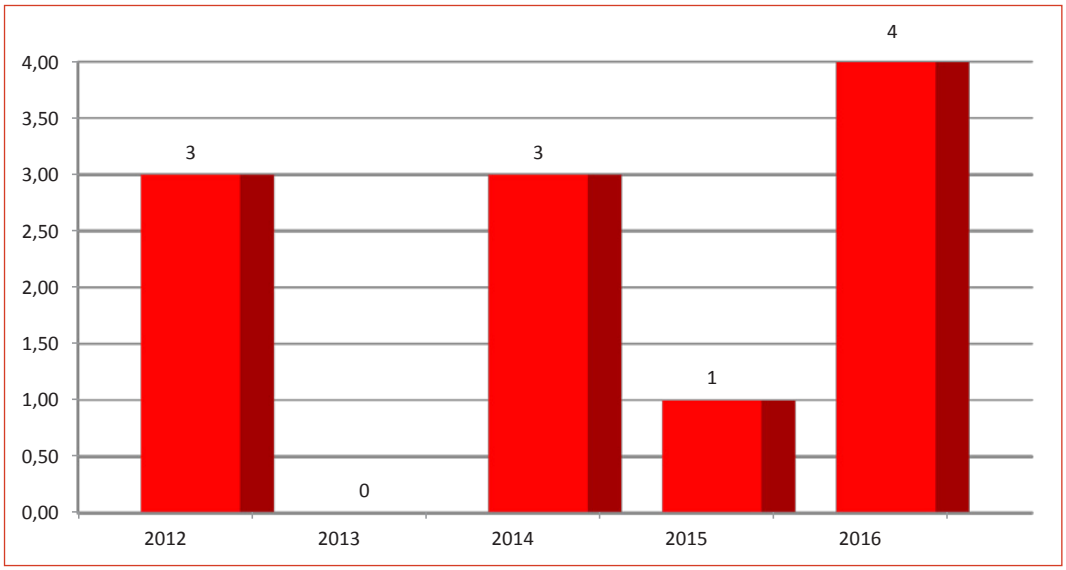

Bron: FOD Economie, DIE.

Het Europees Octrooiverdrag sluit uit dat een aanvrager octrooibescherming kan krijgen voor planten- en dierenrassen, en voor werkwijzen die in essentie slechts biologisch van aard zijn. In maart 2015 besliste de beroepsinstantie van het Europees Octrooibureau echter dat een aanvrager wel octrooibescherming kan krijgen voor producten die gemaakt zijn via een werkwijze die slechts biologisch van aard is. Op die manier is het mogelijk dat planten die bepaalde kenmerken bezitten als gevolg van de toepassing van een bepaalde biologische werkwijze, beschermd kunnen worden door middel van Europese octrooien. Zo'n bescherming heeft echter een impact op de werkzaamheden van kwekers bij het ontwikkelen van nieuwe plantenvariëteiten. Zij zullen in dat geval steeds meer rekening dienen te houden met zulke octrooien tijdens de ontwikkeling en commercialisatie van nieuwe variëteiten.

Sinds deze veranderingen in de rechtspraak is er intern overleg opgestart binnen de Europese Octrooiorganisatie, alsook binnen de Raad van de Europese Unie. Beide instanties hebben immers regelgeving die betrekking heeft op de bescherming van de producten hier in het bijzonder, het Europees Octrooiverdrag neemt de elementen van de richtlijn 98/44/EC met betrekking tot de bescherming van biotechnologische uitvindingen hierin op. De Dienst voor de Intellectuele Eigendom heeft in 2016 aan

het overleg deelgenomen en zij draagt verder bij tot het vinden van een evenwichtige uitkomst in de toepassing van het Europees Octrooiverdrag en de wetgeving van de EU, die de balans tussen het octrooisysteem en het systeem van kwekersrechten ten goede komt.

2.3. Rechten betreffende merken, tekeningen en modellen

Grafiek 10. Oorsprong van de aanvragen van Benelux-merk

(in eenheden)

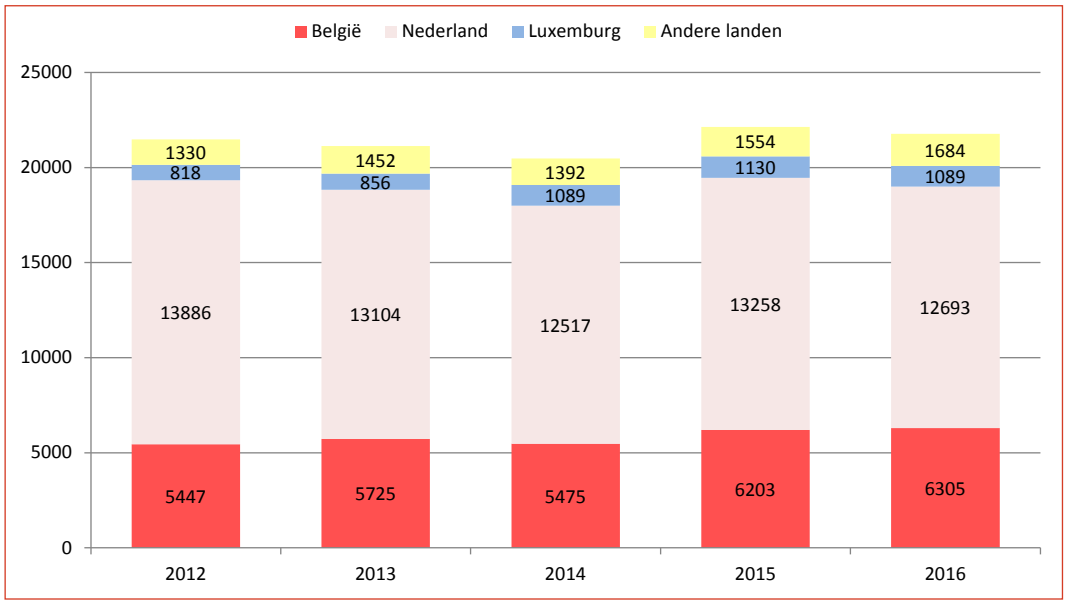

Bron: Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom.

Andere gegevens betreffende Benelux-merken en Benelux-modellen zijn terug te vinden in het jaarverslag van het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom.

Op Europees niveau werd in 2013 op voorstel van de Europese Commissie besloten tot een zeer grondige herziening van het merkensysteem in Europa. Het hoofddoel van deze hervorming was de systemen voor het registreren van merken efficiënter en toegankelijker te maken voor de ondernemingen, een grotere complementariteit te verzekeren tussen de gemeenschaps- en de nationale systemen, en een nauwere samenwerking te verkrijgen tussen het EUIPO en de nationale bureaus.

Op 16 december 2015 werden hiertoe de Richtlijn 2015/2436 betreffende de aanpassing van het merkenrecht der lidstaten en de Verordening 2015/2424 tot wijziging

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België."

van Verordening (EG) nr. 207/2009 van de Raad inzake het Gemeenschapsmerk, aangenomen. De voornaamste maatregelen die hierin zijn opgenomen, zijn:

- de afschaffing van de eis van grafische voorstelling van het merk,
- een uitgebreide bescherming van gekende merken,
- nieuwe regels voor de classificatie van goederen en diensten,
- de invoering van een administratieve nietigheidsprocedure voor merken,
- nieuwe weigeringsgronden in verband met de geografische aanduidingen en benamingen van oorsprong,
- nieuwe maatregelen voor transitgoederen,
- de invoering van een systeem van "klassetaksen" voor producten/diensten,
- de invoering van een wettelijke basis voor samenwerking tussen het EUIPO en de nationale bureaus om convergentie van praktijken en instrumenten te bevorderen (de databanken bijvoorbeeld),
- bepaalde maatregelen voor governance van het EUIPO, en
- de naamswijziging van de instelling (het vroegere Bureau voor de Harmonisatie van de Interne Markt).

De merkenrichtlijn moet binnen een termijn van 3 jaar door de lidstaten zijn omgezet. Voor de Benelux-landen gebeurt deze omzetting via een protocol tot wijziging van het Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom (merken, tekeningen of modellen). In 2016 werden de juridische werkzaamheden afgerond, en bracht de raad van bestuur van het BBIE op basis hiervan een advies uit betreffende de omzetting. De werkzaamheden voor de effectieve omzetting van de richtlijn werden opgestart in een werkgroep onder leiding van het Benelux Secretariaat-Generaal, waarin het uiteindelijke wijzigingsprotocol opgesteld zal worden. Eens het protocol gefinaliseerd is, moet het nog geratificeerd worden door de drie lidstaten.

Ter uitvoering van de merkenverordening werden door de Europese Commissie een uitvoeringsverordening en een gedelegeerde verordening voorgesteld. Experten startten de bespreking van beide verordeningen in 2016 en deze is reeds goed gevorderd.

Het Benelux Bureau voor de Intellectuele Eigendom zal in de toekomst ook een aantal nieuwe taken en bevoegdheden op zich nemen. Hiertoe werden drie protocollen opgesteld en ondertekend: enerzijds het protocol van 16 december 2014 betreffende de oppositie en de invoering van een administratieve procedure tot nietigverklaring of vervallenverklaring van merken; en anderzijds twee protocollen die toelaten om nieuwe bevoegdheden inzake intellectuele eigendom toe te kennen aan het Benelux

Gerechtshof, met name het protocol van 15 oktober 2012 tot wijziging van het Verdrag van 31 maart 1965 betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechtshof, en het protocol van 21 mei 2014 tot wijziging van het Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom.

Om in werking te treden, moeten de drie protocollen geratificeerd worden door de Benelux-lidstaten. België heeft deze drie protocollen ondertussen als eerste van de Benelux-landen geratificeerd en ook de bekrachtigingsinstrumenten werden neergelegd.

Ter voorbereiding van de nieuwe procedures wordt ook door het Benelux Secretariaat-Generaal, in overleg met de ministeries van Justitie, Economie en Buitenlandse Zaken van de drie lidstaten en met het Benelux Gerechtshof, een nieuw procedureregelement uitgewerkt. Dit is immers nodig opdat het Benelux Gerechtshof de nieuwe bevoegdheden inzake intellectuele eigendom kan uitoefenen.

2.4. Auteursrecht en naburige rechten

2.4.1. Uitvoering van het Europees recht

In 2016 was de Europese component een rode draad bij verschillende projecten inzake auteursrecht.

Een eerste dergelijk project was de afronding van de omzetting van de richtlijn 2012/28/EU inzake verweesde werken. Ter herinnering: verweesde werken zijn werken of fonogrammen, waarvan de rechthebbende onbekend of onvindbaar is, zodat hem in de praktijk ook geen toestemming kan gevraagd worden voor het gebruik van zijn werken. Met de richtlijn wordt het mogelijk dat bepaalde instellingen, na een zorgvuldig onderzoek naar de rechthebbende, voor bepaalde doeleinden, opgesomd in de richtlijn, gebruik mogen maken van verweesde werken, zonder daarvoor toestemming te hebben van de rechthebbende[3].

Na de wet van 20 juli 2015 werd de omzetting van deze richtlijn volledig voltooid via de goedkeuring van twee koninklijke besluiten, beide van 17 oktober 2016. Het eerste besluit bepaalt de bronnen die geschikt zijn om het zorgvuldig onderzoek naar de rechthebbenden uit te voeren om uit te maken of een werk of fonogram al dan niet verweesd is. Het tweede besluit wees de Koninklijke Bibliotheek van België aan als bevoegde nationale autoriteit voor België. Deze nationale autoriteit, een organisme

3 Richtlijn 2012/28/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 inzake bepaalde toegestane gebruikswijzen van verweesde werken. Voor verdere toelichting bij het begrip verweesde werken, zie http://economie.fgov.be/nl/ondernemingen/Intellectuele_Eigendom/auteursrecht/Bescherming_door_auteursrecht/toelating_gebruik_van_werken/

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België."

voorzien in de richtlijn, fungeert als aanspreekpunt en als technische tussenschakel tussen de instellingen en EUIPO, de beheerder van de Europese databank.

Ten gevolge van verschillende arresten van het Hof van Justitie van de Europese Unie (o.a. Padawan en Copydan), wijzigde de Belgische wetgever eveneens de wetgeving die van kracht is met betrekking tot de vergoeding voor privékopie in geval van professioneel gebruik. Volgens de rechtspraak van het Hof was het niet conform het Europees recht om een vergoeding voor privékopie te ontvangen wanneer de apparaten en dragers niet voor privédoeleinden gebruikt worden. Het Wetboek van economisch recht bevatte al een artikel waarbij de koning gemachtigd wordt om te voorzien in nadere regels voor de toepassing van een systeem van terugbetaling en/of vrijstelling van de vergoeding voor privékopie, wanneer de dragers of apparaten door professionele gebruikers verworven worden. Op 11 december 2016 werd dan een koninklijk besluit aangenomen. Dit besluit bepaalt dat vanaf 1 januari 2017 professionele gebruikers die apparaten en dragers verwerven waarvoor bij aankoop ervan een privékopievergoeding wordt geheven, voor zover deze apparaten en dragers bestemd zijn voor strikt professioneel gebruik en mits naleving van bepaalde voorwaarden en specifieke procedures, de terugbetaling ervan kunnen vragen of kunnen worden vrijgesteld van betaling ervan.

Ook bij de aanpassing van de wetgeving inzake de uitzondering voor reprografie en uitzonderingen voor het onderwijs en wetenschappelijk onderzoek is er een belangrijk Europees aspect. Deze wetgeving is er immers gekomen na een arrest van het Europese Hof van Justitie van 12 november 2015. In dat arrest spreekt het HJEU zich uit over verschillende aspecten van het Belgische reprografiesysteem. Als gevolg van deze uitspraak werden door de nieuwe wet van 22 december 2016 een reeks aanpassingen en verduidelijkingen aangebracht aan het regelgevend kader, welke de conformiteit met het Europese recht volledig moeten waarborgen. De aanpassingen omvatten onder meer de afschaffing van de forfaitaire reprografievergoeding (vergoeding op reproductieapparaten), het voorzien van een afgebakend eigen vergoedingsrecht voor uitgevers van papieren uitgaven, en het uitbreiden van de uitzondering voor privékopie tot alle reproducties, dus ook de reproducties op papier, die plaatsvinden in de familiekring. De uitzondering voor het onderwijs en voor wetenschappelijk onderzoek werd nauwer afgestemd op het Europese kader. De Dienst voor de Intellectuele Eigendom zorgde voor de uitwerking van het wetsontwerp, en voor de opvolging ervan tijdens de parlementaire bespreking.

Het Europese kader omvat sinds 2014 ook richtlijn 2014/26 betreffende het collectief beheer van auteursrechten en naburige rechten[4]. De omzetting van deze richtlijn heeft

4 Richtlijn 2014/26/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende het collectieve beheer van auteursrechten en naburige rechten en de multiterritoriale licentieverlening van rechten inzake muziekwerken voor het online gebruik ervan op de interne markt.

wegens verschillende omstandigheden enige vertraging opgelopen, maar dat belet niet dat dit project in 2016 opnieuw op de rails werd gezet. In 2016 werd de Raad voor de Intellectuele Eigendom geraadpleegd over een wetsontwerp, en heeft de Ministerraad ook een wetsontwerp goedgekeurd tot omzetting van die richtlijn. Na de raadpleging van de Raad van State werd het wetsontwerp dus ingediend in het Parlement, zodat de richtlijn door de wet van 8 juni 2017 kon worden omgezet.

2.4.2. Uitvoering en wijziging van de "auteursrechtelijke bepalingen" van het Wetboek van economisch recht

Op het nationale niveau werd prioriteit gegeven aan de uitvoering van de bepalingen van boek XI "Intellectuele Eigendom" in het Wetboek van economisch recht, en meer bijzonder aan de volgende aspecten:

Bij de FOD Economie werd via een wet van 19 april 2014 een overlegcomité ingesteld, belast met het collectieve beheer van de auteursrechten en de naburige rechten. In 2016 werden de opdrachten van dat comité uitgebreid tot de audiovisuele sector. Dat gebeurde na goedkeuring van een koninklijk besluit van 29 september 2016. Naast de uitbreiding van de bevoegdheden van het comité, wordt in dat besluit vastgesteld op welke manier dit nieuwe comité moet zijn samengesteld, met name door vertegenwoordigers van de auteurs, de uitvoerende kunstenaars, de producenten van fonogrammen en omroeporganisaties. De minister is voortaan bevoegd om de leden aan te wijzen, op basis van de regels opgesomd in het koninklijk besluit.

Na de omzetting van richtlijn 2011/77/EU werd vervolgens een recht op een jaarlijkse aanvullende vergoeding voor de uitvoerende kustenaars ingevoerd in het Wetboek van economisch recht. Die vergoeding wordt betaald door de producenten van fonogrammen, voor zover aan verschillende voorwaarden voldaan wordt. Om de inning en de verdeling van deze vergoeding te verzekeren, werd de koning gemachtigd om een beheersvennootschap aan te wijzen. De beheersvennootschap Playright stelde zich kandidaat in 2016. Na onderzoek van die kandidaatstelling werd een ontwerp van koninklijk besluit opgesteld, wat uitmondde in de effectieve aanwijzing van Playright in het koninklijk besluit van 10 januari 2017.

Bij de invoeging van boek XI "Intellectuele eigendom" in het Wetboek van economisch recht, door de wet van 19 april 2014, werd tevens een Dienst Regulering gecreëerd. De bepalingen betreffende de Dienst Regulering waren echter nooit in werking getreden. De wet van 29 juni 2016 houdende diverse bepalingen inzake economie schaft deze dienst af. Er is immers gebleken dat de taken die werden gegeven aan de Dienst Regulering reeds in grote mate door andere diensten van de FOD Economie worden uitgeoefend, zodat er een overlapping was van bevoegdheden en dus ook een potentieel conflict.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België."

In 2016 werd tot slot een situatie rechtgezet die al lange tijd bestond op het gebied van het volgrecht[5]. Op 14 september 2016 werd namelijk een koninklijk besluit aangenomen betreffende de verjaring van volgrechten geïnd voor 2 februari 1999. Dit nieuwe besluit belast de beheersvennootschappen SABAM en SOFAM met de verdeling van die rechten, regelt de beheersmodaliteiten ervan en legt de datum vast vanaf wanneer de vordering van de auteur voor het betalen van de volgrechten verjaart, namelijk op 1 januari 2017.

2.4.3. Hervorming van het auteursrecht op Europees niveau

Op 14 september 2016 heeft de Europese Commissie een belangrijk pakket aan voorstellen inzake auteursrecht goedgekeurd. Dit zijn de belangrijkste voorstellen op Europees vlak sinds de goedkeuring in 2001 van richtlijn 2001/29 betreffende het auteursrecht en naburige rechten in de informatiemaatschappij. De voorstellen betreffen 2 specifieke onderwerpen en 1 algemeen onderwerp, namelijk auteursrechten in de digitale eengemaakte markt. De verschillende initiatieven worden hier kort toegelicht.

Het eerste specifieke initiatief van de Commissie betreft de implementering van het Verdrag van Marrakech in de Europese Unie, in de vorm van voorstellen voor een richtlijn en een verordening. Het Verdrag van Marrakech van 2013 handelt over de toegang tot auteursrechtelijk beschermde werken voor personen met een visuele beperking. Het richtlijnvoorstel dat in 2016 werd besproken heeft als doel een uitzondering in te voeren in de auteursrechten ten voordele van personen met een visuele handicap. Het verordeningsvoorstel betreft dan weer het invoeren van een specifiek mechanisme om de uitwisseling te vergemakkelijken van kopieën van werken in een toegankelijk formaat voor personen die een visuele beperking hebben (bv. boeken in braille, luisterboeken, boeken met grote letterdruk, enz.), tussen de verschillende partijen aangesloten bij het Verdrag.

Het tweede specifieke onderwerp is een voorstel van verordening tot vaststelling van voorschriften inzake de uitoefening van auteursrechten en naburige rechten die van toepassing zijn op bepaalde online-uitzendingen van omroeporganisaties en doorgifte van televisie- en radioprogramma's. Dit voorstel van verordening is een gevolg van de door de Europese Commissie uitgevoerde evaluatie van de richtlijn op het gebied van de satellietomroep en de doorgifte via de kabel (hierna kabsat RL genoemd), die werd uitgevoerd om te bepalen of en in welke mate de juridische mechanismen van de kabsat RL in andere domeinen kunnen gebruikt worden om het EU auteursrecht te moderniseren. Het juridisch mechanisme van de kabsat RL bestaat erin dat de mededeling aan het publiek per satelliet (enkel) plaatsvindt in de lidstaat waar de programmadragende signalen worden ingevoerd ("land van herkomst"). Hierdoor moet

5 http://economie.fgov.be/nl/ondernemingen/Intellectuele_Eigendom/auteursrecht/Bescherming_door_auteursrecht/welke_rechten_verleent_auteursrecht/

de omroeporganisatie voor de mededeling aan het publiek per satelliet enkel rechten clearen voor het "land van herkomst". Het voorstel van verordening stelt voor om dit principe van het "land van herkomst" uit te breiden naar de nevendiensten van omroepprogramma's (bv. catch up TV). Wat de doorgifte via de kabel betreft, beschikken de omroeporganisaties in de huidige kabsat RL, in het kader van hun eigen uitzendingen, over exclusieve rechten. De andere rechthebbenden zijn voor de doorgifte via de kabel onderworpen aan een verplicht collectief beheer. Dit systeem van verplicht collectief beheer wordt in het voorstel van verordening uitgebreid tot gesloten netwerken (IPTV, ...).

Het derde, algemene onderwerp, betreft het voorstel van richtlijn inzake auteursrechten in de digitale eengemaakte markt. Dit voorstel van richtlijn bevat een breed spectrum aan onderwerpen. Het bevat onder meer:

- voorstellen om uitzonderingen en beperkingen (inzake tekst- en datamining, onderwijs en cultureel erfgoed) aan te passen aan de digitale en grensoverschrijdende omgeving,
- voorstellen om de licentieverlening (inzake zogenaamde "out of commerce"-werken en audiovisuele werken) te verbeteren, en
- voorstellen om de goede werking van de markt voor auteursrechten te verzekeren (rechten op publicaties, onlinepers, gebruik van beschermde inhoud door onlinediensten, en billijke vergoeding van auteurs en uitvoerende kunstenaars in contracten).

De Dienst voor de Intellectuele Eigendom volgt deze verschillende Europese initiatieven op, raadpleegt de betrokken milieus via de Raad voor de Intellectuele Eigendom, en verdedigt het Belgische standpunt tijdens de Europese werkgroepen. Gelet op de omvang van dit pakket maatregelen, wordt het wellicht een project van langere adem.

2.5. Acties rond communicatie en sensibilisering

Voor het publiek is de DIE in de eerste plaats de dienst waar octrooiaanvragen, aanvragen voor aanvullende beschermingscertificaten voor geneesmiddelen en fytofarmaceutische producten en aanvragen voor kwekerscertificaten kunnen worden ingediend.

Naast die administratieve taken heeft de DIE echter nog een belangrijke informatieve opdracht. De DIE stelt op zijn website een uitgebreide collectie octrooidocumenten en kwekerscertificaten ter beschikking.

"De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België."

Elk Belgisch octrooi wordt vermeld in een officieel register, dat kan worden geraadpleegd bij de DIE. Het volledige octrooi, dat de beschrijving van de uitvinding bevat, kan samen met het dossier van de octrooiverlening ook worden ingekeken zodra het octrooi verleend is.

De Sectie Octrooi-informatie van de DIE beschikt over de nodige tools om te beantwoorden aan de vragen en noden op het gebied van octrooi-informatie.

Het personeel van de DIE doet online-opzoekingen, volgens welomschreven criteria of aan de hand van een duidelijk zoekprofiel. Gespecialiseerd personeel staat ter beschikking voor praktische tips.

Om de kenniseconomie en de innovatie in België te stimuleren, verzorgt de DIE de promotie van het systeem van intellectuele eigendomsrechten. Hiertoe verdeelt de DIE informatiebrochures maar daarnaast organiseert en neemt hij ook deel aan informatie- en sensibiliseringssessies.

In 2016 werden deze acties voornamelijk gevoerd in de vorm van "Zitdagen over intellectuele eigendom" (18 in totaal) over heel België, in samenwerking met het Benelux Bureau voor de Intellectuele Eigendom en met verschillende regionale partners.

economie
FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

3. Contact

Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Dienst voor de Intellectuele Eigendom
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
België

Tel.: +32 800 120 33 (Contact Center)
Fax: +32 800 120 57
e-mail: info.eco@economie.fgov.be
Website: http://economie.fgov.be/nl/ondernemingen/Intellectuele_Eigendom/

Lijst van afkortingen

ABC	Aanvullend beschermingscertificaat
BBIE	Benelux Bureau voor de Intellectuele Eigendom
BPP	Benelux Patent Platform
DIE	Dienst voor de Intellectuele Eigendom
EOB	Europees Octrooibureau
EPA	Europese octrooiaanvragen
EPO	European Patent Office
EU	Europese Unie
EUIPO	European Union Intellectual Property office
FOD	Federale Overheidsdienst
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
PCT	Patent Cooperation Treaty
UPC	Unified Patent Court
WIPO	World Intellectual Property Organisation

© Fotolia.com

economie
FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel
Ondernemingsnummer: 0314.595.348
http://economie.fgov.be